

การแนะแนวทางพระพุทธศาสนา

ผศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นผู้แนะแนวทางที่สำคัญ พระพุทธศาสนาเป็นการแนะแนวทาง ก็เพราะว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เมื่อพบแล้วก็นำมาเปิดเผย มาให้การแนะแนวทางชี้บอกทางให้แก่ผู้อื่น พระองค์ตรัสไว้ว่า อภยาตาโร ตถาคตา ตถาคตเป็นเพียงผู้บอกคือชี้ทางให้ ตุมเหติ กิจจํ อาตปฺปํ ส่วนการกระทำนั้น เป็นเรื่องที่ท่านต้องพยายามกระทำเอาเอง การจะปฏิบัติให้สำเร็จผลก็ต้องทำด้วยตนเอง คือนำเอาธรรมนั้นมาปฏิบัติ การปฏิบัติธรรม เป็นเรื่องของการที่ต้องเข้าใจด้วยปัญญา เมื่อรู้เมื่อเข้าใจแล้วก็ปฏิบัติตามที่เราเข้าใจ พระธรรมเป็นตัวชี้แนวทาง เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ก็มีพระธรรมไว้เป็นหลักยึดถือในการปฏิบัติ แต่ถ้าหากไม่มีใครช่วยอธิบายชี้แจงหรือผู้ที่ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ธรรมก็คงจะเจียบหายไปหรือสูญไป คงไม่ตกทอดมาถึงเราในปัจจุบันนี้ ฉะนั้นพระสงฆ์ทำหน้าที่ถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธเจ้าชี้แนะแนวทางต่อมา เป็นการแนะแนวทางให้ทราบว่าสิ่งใดควรประพฤติสิ่งใดควรละ หนทางไหนนำไปสู่ความเจริญ หนทางไหนจะนำไปสู่ความเสื่อม ซึ่งให้เห็นทั้งคุณประโยชน์และโทษทั้งสองฝ่าย หมายความว่า พระรัตนตรัยมีหน้าที่หลัก คือการแนะแนวทาง เพื่อให้ทุกคนพึ่งตนเองได้ ด้วยการเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

การแนะแนวทางด้วยหลักการศึกษาตามแนวพุทธ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการให้การศึกษาด้านสติปัญญาแก่มนุษยชาติ โดยถือว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ฝึกฝนตนได้ และมนุษย์ที่ฝึกตนดีแล้วเป็นผู้ประเสริฐที่สุด พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่

ฝึกพระองค์เป็นตัวอย่าง ทรงบรรลุลิขิตสูงสุดที่มนุษย์ผู้ฝึกตนจะพึงได้ ทรงวางระบบฝึกตนให้มนุษย์คนอื่น ๆ ดำเนินตาม ดังคำสรรเสริญพระองค์ว่า สดถา เทวมนุสสานัน เป็นครูผู้สอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

หลักการของพระพุทธศาสนาต่อการศึกษา ก็คือ การให้การศึกษาเพื่อให้บุคคลเป็นผู้รู้ (พุทธะ) เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์แบบคือมีทั้งความรู้และทฤษฎีต่างๆ (วิชา) และอยู่ในความประพฤติปฏิบัติที่ดี มีศีลธรรม คุณธรรม มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย กฎกติกาต่างๆ ของสังคม (จรรยา) ตามแบบอย่างขององค์พระพุทธเจ้า

ระบบการศึกษาของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า “สิกขา” หรือ “ศึกษา” นี้ เป็นระบบการศึกษาที่เน้นการฝึกฝนขัดเกลา มากกว่าวิชาการล้วนๆ ต่างกับการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นเฉพาะความรู้อย่างเดียว คือเก่งแต่อาจไม่ดี

ตามหลักการศึกษานวพุทธผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นพุทธบัณฑิตแล้ว ควรมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ดังนี้

๑) มองในแง่พัฒนา

บุคคลที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ควรมีการพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน คือ

(๑) พัฒนากาย (ภาวิตกาย) คือมีกายพัฒนาดี มีความสามารถนำเอาความรู้ที่ตนมีไปทำให้สุขภาพร่างกายของตนสมบูรณ์แข็งแรง

(๒) พัฒนาศีล (ภาวิตศีล) คือมีศีลพัฒนาดี มีความดีและความงามด้านพฤติกรรมทางศีลธรรม

(๓) พัฒนาจิต (ภาวิตจิตตะ) คือมีจิตใจที่พัฒนาดีด้วยการฝึกฝนอบรมจิต เป็นจิตที่มั่นคง ไม่ยึดติดมากจนเกินไป

(๔) พัฒนาปัญญา (ภาวิตปัญญา) คือมีปัญญาพัฒนาดี มีความรู้แจ้งเห็นจริง เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

๒) มองโลกในแง่การดำเนินชีวิต

บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตามแนวพุทธแล้วถือว่าเป็นผู้ทำประโยชน์ตนสมบูรณ์ มีความรู้แบบเป็นเหตุเป็นผล จึงควรเป็นที่พึ่งของตนเองได้ในทุกๆ ทาง และนอกจากจะเป็นผู้ดำเนิน

ชีวิตตนได้ดีแล้ว ยังควรเป็นผู้พร้อมที่จะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ ด้วยความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยผู้อื่นได้ และพึ่งตนเองได้ด้วยดีด้วย

๓) มองในแง่คุณธรรมที่เด่น

บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตามแนวพุทธแล้ว ควรจะมีคุณธรรมภายในที่เด่น ดังนี้

(๑) มีปัญญาสมบูรณ์ ขจัดอวิชชา ความโง่เขลาให้หมดไป จนมีความรู้สึกรอบคอบ มีความเห็นชอบ

(๒) เมื่อเรียนรู้แล้วสามารถถลละ หรือหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง ความโลภ ความโกรธ ความหลง

(๓) หลุดพ้นจากภาวะ “ตัวกู ของกู” หรือการยึดถือตัวเองเป็นใหญ่ หลงตัวเอง จนเกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ศึกษาหลักการศึกษานวพุทธแล้ว ควรนำหลักการพุทธไปพิจารณาและสำรวจตน เพื่อสร้างกระบวนการศึกษาให้เป็นพุทธโดยสมบูรณ์แบบ คือให้ตนเองมีทั้ง “วิชาความรู้” และ “จรณะ ความประพฤติ” เพียงพร้อมไปพร้อมกัน ตนขาดส่วนใดก็เสริมด้านนั้น ให้เต็มเต็ม ไม่ควรเน้นสุดโต่งไปทางใดทางหนึ่ง ผู้ศึกษาจึงควรหมั่นฝึกฝนตนให้เป็นไปตามแนวทางการศึกษานวพุทธ เพื่อสร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิตที่ดีพร้อม

การแนะแนวว่าด้วยหลักสังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ

สังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ หมายถึง การให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลที่ช่วยเหลือตนเองได้หรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้ก็ได้ โดยอาจเป็นการสงเคราะห์เกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของ (อามิสสังคหะ) หรือสงเคราะห์เกื้อกูลด้วยน้ำใจอันงามทางกาย วาจา หรือใจ (ธัมมสังคหะ) ก็ได้

พระพุทธศาสนาวางหลักสังคัมสงเคราะห์สำหรับเป็นเครื่องผูกสัมพันธ์ สนับสนุนการให้การช่วยเหลือไว้ ๔ หลัก เรียกว่า “สังคหวัตถุ ๔” มีรายละเอียดดังนี้

๑) **ทาน** การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันน้ำใจแก่คนอื่น ทานซึ่งจัดเป็นสังคัมสงเคราะห์ ตามแนวพุทธนั้นมี ๓ วิธี คือ

- ๑) การให้ด้วยจิตใจคิดอนุเคราะห์
- ๒) การให้เพื่อบูชาความดี
- ๓) การให้อภัยกันและกันแก่ผู้ได้กระทำผิดบกพร่อง

๒) **ปิยวาจา** คำพูดจาเกิดจากจิตใจเปี่ยมด้วยความรักและความหวังดี

ทางพระพุทธศาสนาถือว่าการพูดปิยวาจามีคุณค่าทางจิตใจผู้ติดต่อสื่อสารด้วย

๑) ปิยวาจา ทำให้ผู้มาติดต่อขอรับการสงเคราะห์รู้สึกประทับใจในคำพูดของผู้ให้การสงเคราะห์ แสดงความเป็นมิตรไมตรีกัน ไม่คิดต่อต้าน

๒) ปิยวาจา ทำให้ผู้รับสารได้ประโยชน์ แม้คำพูดนั้นอาจไม่มีความจริงอยู่เลยก็ตาม คำพูดอย่างนี้ทางจิตวิทยาเรียกว่า “ปดขาว” เช่น การให้กำลังใจคนป่วยที่เป็นมะเร็งระยะสุดท้าย เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจ

๓) ปิยวาจา เป็นลักษณะการพูดแนะนำให้คำปรึกษา การพูดจากรู้สึกดีเตือน และการพูดให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้รับสารมีความมุมานะ กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๓) **อัตถจริยา** การบำเพ็ญตนหรือประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่นหรือสังคัมส่วนรวม การสังเคราะห์สังคัมอาจทำได้ถึง ๓ ทางด้วยกัน คือ

๑) ทำด้วยกาย (กายกรรม) คือ การให้การช่วยเหลือหรือร่วมทำในกิจกรรมการทำงานของคนอื่น หรืองานของสังคัมส่วนรวมด้วยแรงกายของตน

๒) ทำด้วยคำพูด (วจีกรรม) คือ การพูดจาดี พูดในทางสร้างสรรค์ต่อคนอื่น ในทางเสริมสร้าง ความสามัคคีของหมู่คณะ ชุมชนหรือสังคัมส่วนรวม พูดชี้แนะแสดงเหตุผลให้เป็นที่เข้าใจกัน

๓) ทำด้วยจิตใจ (มโนกรรม) คือ แสดงความคิดเห็น คิดสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อคนอื่นและสังคัมส่วนรวม การคิดถึงใจเขาใจเรา

๔) สมนัตตตา การวางตนหรือประพฤติตนเหมาะสมกับฐานะตน

หลักสังคัมสงเคราะห์ข้อนี้ก็คือ การวางตนพอเหมาะพอดีกับฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเป็นอยู่ เข้ากันได้กับผู้จะมาขอรับการสงเคราะห์ไม่เยอหยิ่งถือตัว หลักการวางตนดีในฐานะเป็นคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่สงเคราะห์สังคัม อาจแสดงออกในลักษณะดังนี้

๑. ทำหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส
๒. ทำตัวเสมือนเป็นมิตรสหาย
๓. ทำตนวางท่าทีน่าเลื่อมใส
๔. ทำตนเข้าได้กับทุกคน
๕. ไม่ทำตัววางท่าถือตน เยอหยิ่งยโส

การศึกษาหลักสังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ ได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดบางประการที่อาจนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. การนำหลักการช่วยเหลือคนอื่นตามหลักสังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธไปใช้

การเรียนรู้เรื่องหลักการสงเคราะห์ตามแนวพุทธ ทำให้รู้วิธีการสงเคราะห์คนอื่นว่าสามารถทำได้หลายทาง มีหลายๆ คนคิดว่า การจะสงเคราะห์คนอื่นได้นั้น ต้องมีเงิน และมีวัตถุพร้อมจึงจะช่วยเหลือคนอื่นได้ แต่อันที่จริงมิใช่ พระพุทธศาสนามองว่าการสงเคราะห์คนอื่นทำได้แม้ว่าจะไม่มีเงิน และวัตถุสิ่งอื่นใดเลยก็สามารถทำได้ ด้วยกาย ด้วยการใช้แรงกายของตนให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ทำด้วยวาจาด้วยการพูดจาให้การแนะนำ ให้กำลังใจ พูดกระตุ้นเตือนผู้อื่น และทำด้วยใจด้วยการน้อมนึกในทางที่ดี คิดเห็นใจคนอื่น

๒. การนำหลักผูกมิตรไมตรีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การศึกษาหลักสังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ ทำให้รู้วิธีการผูกมิตร และการทำตนให้เป็นประโยชน์ช่วยเหลือคนอื่น การผูกมิตรและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วยดีเป็นหลักปฏิบัติด้วยกัน ควรสร้างสรรค์ให้เกิดมีขึ้นเป็นคุณธรรมในตนเป็นอย่างยิ่ง มนุษย์มีอายุคนเดียวได้ด้วยดีถ้าไม่มีเพื่อน และเพื่อนนั้นอาจผูกขึ้นและสร้างได้ด้วยการมีหลักปฏิบัติที่เรียกว่า “สังคหวัตถุ ๔” อันเป็นหลักสังคัมสงเคราะห์ตามแนวพุทธเริ่มด้วยการให้ การเสียสละ รู้จักการแบ่งปันให้

กัน (ทาน) การพูดจาไพเราะ หวังดีและจริงใจ ตักเตือนบ้างเป็นบางครั้ง (ปิยวาจา) การช่วยเหลือเอื้อประโยชน์ (อัทธจริยา) และการวางตนดีเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) นำไปใช้เป็นหลักผูกมิตรได้ในสังคมที่อยู่กันเป็นชุมชนหรือสังคมทุกแห่ง

การแนะแนวว่าด้วยหลักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวพุทธ

หลักความสัมพันธ์ระหว่างกันนี้เรียกตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาว่า “ทศ ๖”^๑ โดยตามแนวคิดหลักธรรมได้จัดแบ่งความสัมพันธ์ไปตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลออกเป็น ๖ กลุ่ม คือ

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรธิดากับบิดามารดา
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับครูอาจารย์
๓. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน
๕. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง
๖. ความสัมพันธ์ระหว่างฆราวาสกับพระภิกษุสงฆ์

พระพุทธเจ้าสอนให้พุทธศาสนิกชนไหว้ทศ ๖ เหล่านี้ โดยวิธีปฏิบัติตนไปตามหน้าที่ที่ควรปฏิบัติต่อบุคคลประเภทต่างๆ ที่เปรียบประหนึ่งทศ ๖ นั้นตามสมควรแก่ฐานะ หรือให้บุคคลประเภทต่างๆ นั้น ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์บริบูรณ์ และเป็นไปด้วยดีทั้ง ๒ ฝ่าย ดุจดั่งทศทั้ง ๖ ที่อยู่รอบตัว มีตัวเราอยู่ตรงกลาง คือทศเบื้องหน้า ทศเบื้องหลัง ทศเบื้องขวา ทศเบื้องซ้าย ทศเบื้องบน และทศเบื้องล่าง

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรธิดากับบิดามารดา

บิดามารดาได้ชื่อว่าเป็น “ทศเบื้องหน้า” คือ ทศตะวันออก เพราะท่านเป็นบุพการีชนผู้มีอุปการคุณแก่บุตรธิดามาก่อน ในฐานะเป็นทศเบื้องหน้า บิดาและมารดาควรสร้างความ

^๑ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๙๔-๒๐๔/๒๐๒-๒๐๖.

สัมพันธที่ดีต่อบุตรธิดาของตนก่อนดังนี้

- (๑) หน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตรธิดา
 - ห้ามมิให้ทำความชั่ว
 - สอนให้ตั้งอยู่ในความดี
 - ให้ศึกษาเรียนรู้ศิลปวิทยาตามความเหมาะสม
 - หาคู่ครองที่สมควรให้
 - มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาที่เหมาะสม
- (๒) หน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดา
 - เลี้ยงดูท่านตอบแทน
 - ช่วยทำกิจการงานของท่าน
 - ดำรงวงศ์ตระกูล
 - ประพฤติตนให้เหมาะสม ควรแก่การรับมรดก
 - ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เวลาท่านล่วงลับ

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา

ภรรยาได้ชื่อว่าเป็น “ทิศเบื้องหลัง” คือ ทิศตะวันตกเพราะเธอมีขึ้นภายหลังและคอยเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง

- (๑) หน้าที่ของสามีต่อภรรยา
 - ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยาของตน
 - ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม
 - ซื่อสัตย์ไม่ประพฤตินอกใจ
 - มอบความเป็นใหญ่ในเรือนให้
 - ให้เครื่องแต่งตัวในโอกาสต่างๆ
- (๒) หน้าที่ของภรรยาต่อสามี
 - จัดการงานบ้านให้เรียบร้อย

- สงเคราะห์ญาติพี่น้องของสามี
- ซื่อสัตย์ไม่ประพฤตินอกใจ
- รักษาทรัพย์ที่สามีมอบให้
- ขยันไม่เกียจคร้าน

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับครูอาจารย์

ครูอาจารย์ได้ชื่อว่า เป็น “ทิศเบื้องขวา” คือ ทิศใต้เพราะท่านควรแก่การเคารพบูชาคุณ ด้วยเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนอย่างเป็นทางการ

(๑) หน้าที่ของครูอาจารย์ต่อลูกศิษย์

- แนะนำพร้าสอนดี
- ให้เรียนดี
- สอนความรู้ให้ครบถ้วน
- ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อน
- ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย

(๒) หน้าที่ของลูกศิษย์ต่อครูอาจารย์

- ลูกขึ้นยืนรับทำความเคารพ
- เข้าไปยืนคอยรับใช้
- เชื้อฟุ้งไม่ดูหมิ่นดูแคลน
- อุบัติฐากรับใช้ในคราวเจ็บป่วย
- เรียนรู้ด้วยความเคารพ

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน

เพื่อนได้ชื่อว่าเป็น “ทิศเบื้องซ้าย” คือ ทิศเหนือ เพราะเป็นผู้ช่วยให้ข้ามพ้นอุปสรรคอันตรายและเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ

(๑) หน้าที่ของเพื่อนต่อเพื่อน

- ให้ปันโดยการแบ่งปันกันกิน

- พุดเจรจาดีไพเราะ
- ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อน
- วางตนเสมอต้นเสมอปลาย
- พุดจริงและจริงใจต่อเพื่อน

(๒) หน้าที่ของเพื่อนต่อเพื่อน

- รักษาเพื่อนที่เผลอตบประมาทไป
- รักษาทรัพย์ของเพื่อนที่เผลอประมาทไป
- เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักของเพื่อนได้
- ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
- นับถือวงศ์ญาติของเพื่อน

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างฆราวาสกับพระภิกษุสงฆ์

พระสงฆ์ได้ชื่อว่าเป็น “ทิศเบื้องบน” เพราะท่านเป็นผู้สูงส่งด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ

(๑) หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ต่อฆราวาส

- ห้ามมิให้ทำชั่ว
- สอนให้ตั้งอยู่ในความดี
- อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
- ให้ได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยได้ฟัง
- อธิบายสิ่งที่ได้เคยฟังแล้ว
- บอกทางสวรรค์ให้

(๒) หน้าที่ของฆราวาสต่อพระภิกษุสงฆ์

- ทำด้วยความรักเป็นที่ตั้ง
- พุดด้วยความรักเป็นที่ตั้ง

- คิดด้วยความรักเป็นที่ตั้ง
- ไม่ปิดประตูบ้านห้ามท่านเข้าบ้าน
- ให้ความอุปถัมภ์บำรุงท่าน

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง

ลูกน้องได้ชื่อว่าเป็น “ทิดเบื้องต่ำ” เพราะเป็นผู้ช่วยงานหรือกิจการต่างๆ เป็นฐานกำลังให้

(๑) หน้าที่ของเจ้านายต่อลูกน้อง

- จัดงานให้ทำตามความสามารถ
- ให้เงินเหมาะสมกับงานและตำแหน่ง
- จัดให้มีสวัสดิการในคราวเจ็บป่วย
- ให้เงินรางวัลพิเศษเป็นครั้งคราว
- มีวันหยุดให้ตามกาลสมัย

(๒) หน้าที่ของลูกน้องต่อเจ้านาย

- มาทำงานตรงต่อเวลา
- เลิกงานตรงต่อเวลา
- ถือเอาแต่สิ่ง que เจ้านายให้
- ขยันทำงาน พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
- นำคุณของเจ้านายไปสรรเสริญในที่ต่างๆ

หลักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวพุทธให้ความรู้ ความสัมพันธ์ที่ต้องเป็นไปด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย สัมพันธภาพระหว่างกันก็จะยั่งยืนและยืนยงคงอยู่ได้นาน

สรุป

การแนะแนวทางพระพุทธศาสนา คือ การช่วยให้คนพึ่งตนเองได้ จากพุทธภาษิตที่ว่า “อตตา ทิ อุตตโน นาโถ แปลว่า ตนเป็นที่พึ่งของตน” พุทธภาษิตข้อนี้ยืนยันว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาแห่งการพึ่งตนเอง การดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้องนั้นต้องเป็นชีวิตที่พึ่งตนเองได้

พระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นั้นมีหน้าที่หลักคือ การชี้แนะแนวทาง จึงเป็นเรื่องที่เข้ากันได้กับวิชาการแนะแนว ซึ่งโดยหลักการก็คือ ช่วยให้คนพึ่งตนเองได้

โดยทั่วไป คนทั้งหลายยังช่วยตัวเองไม่ได้เต็มที่หรือมีระดับแห่งการพึ่งตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้มาช่วยแนะแนวเพื่อให้ช่วยตัวเองได้ในระดับสูงยิ่งขึ้นไป การช่วยคนให้พึ่งตนเองได้ ก็คือ หน้าที่ของการแนะแนว

การที่ทำการแนะแนวได้เพราะมนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้จนถึงที่สุด พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่หลักการนี้มากจะเห็นว่ามีคำพูดประเภทที่บอกว่า มนุษย์นั้นพัฒนาตนเองได้ ฝึกฝนตนเองได้จนกระทั่งเป็นผู้ประเสริฐที่สุด

เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าก็ทรงประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ทันที ได้ทรงประกาศว่า เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก เราคือผู้เป็นใหญ่แห่งโลก คำว่า เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลกนี้ เป็นการประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์คือเดิมนั้นเชื่อกันว่าพระพรหมเป็นผู้ประเสริฐสุด ดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ ถ้ามนุษย์เชื่อตามคำประกาศของพระพุทธเจ้านี้ มนุษย์ก็จะเปลี่ยนแนวความคิดเลิกความสนใจจากการไปหวังพึ่ง ไปคอยบวงสรวง ไปคอยอ้อนวอนให้เทพเจ้าบันดาล เปลี่ยนมาเป็นการพัฒนาตนเอง จนในที่สุดก็สามารถพึ่งตนเองได้

บรรณานุกรม

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. **หลักพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.

ติลก พูลสวัสดิ์. **คู่มือชีวิตและการพัฒนาจิตญาณ**. กรุงเทพมหานคร : สุเมธเพรสจำกัด, ๒๕๔๗.

เดือน คำดี. **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธศาสนกับการแนะแนว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

อภิญวัฒน์ โพธิ์सान. **พุทธศาสน์แนวปฏิบัติเพื่อชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑.